

УДК 341.1/.8

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.3.58>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Сечін С.О.,

*аспірант кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки**Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету*

Сечін С.О. Міжнародно-правове регулювання використання відновлювальних джерел енергії.

Стаття присвячена дослідженню стану міжнародно-правового регулювання у сфері відновлювальних джерел енергії, а також діяльності міжнародних організацій в цій сфері. Увага автора зосереджена на проблемах комплексного регулювання відновлювальних джерел енергії на міжнародному рівні, ролі міжнародних правових інституцій, виявленні недоліків такого регулювання та наданні пропозицій щодо вирішення наявних проблемних питань.

За результатами дослідження встановлено, що нормативно-правове регулювання застосування відновлювальних джерел енергії на міжнародному рівні здійснюється переважно нормами «м'якого права», що здебільшого мають не загальноюридичний, а морально-політичний характер.

Зроблений висновок про відсутність єдиного міжнародного універсального документу, який би мав загальнообов'язковий характер та визначав основні принципи в галузі альтернативної енергетики, закладав правову основу для міжнародного співробітництва у цій сфері відносин.

Зосереджена увага на тому, що такий універсальний акт мав би передбачити зокрема і обов'язковість впровадження державами заходів підтримки використання відновлювальних джерел енергії, які мають позитивний досвід реалізації в розвинених державах, зокрема: пільгове оподаткування, встановлення фіксованих тарифів, система квотування, пільгове кредитування, субсидіювання та ін.

У статті також підкреслюється роль міжнародних правових організацій у сфері міжнародного регулювання альтернативної енергетики. Зокрема, зазначається про важливу на інституціональному рівні роль Міжнародного агентства з відновлюваної енергії (IRENA) як єдиного спеціалізованого органу, який опікується проблемами відновлювальної енергетики у світі та доводить свою ефективність в реалізації глобальних проектів розвитку альтернативної енергетики.

При цьому, на думку автора, універсальний акт доцільно прийняти саме в межах Міжнародного агентства з відновлюваних джерел енергії (IRENA) з розповсюдженням його дії на держави-члени агентства, яких на сьогоднішній день 154.

Зроблений висновок про те, що політика удосконалення забезпечення міжнародно-правової підтримки відновлюваної енергетики здатна забезпечити сталий розвиток, суттєво зменшивши негативний вплив енергетики на навколишнє середовище.

Ключові слова: відновлювальні джерела енергії, міжнародно-правове регулювання, норми «м'якого права», принципи міжнародного співробітництва, міжнародні організації, конвенція, конференція.

Sechin S.O. International legal regulation of renewable energy sources.

The article is devoted to the study of the state of international legal regulation in the field of renewable energy sources, as well as the activities of international organizations in this area.

The author's attention is focused on the problems of comprehensive regulation of renewable energy sources at the international level, the role of international legal institutions, identifying the shortcomings of such regulation and providing proposals for solving existing problematic issues.

The results of the study found that the regulatory and legal regulation of the use of renewable energy sources at the international level is carried out mainly by «soft law» norms, which are mostly of a moral and political nature, rather than general legal ones.

The conclusion was made about the absence of a single international universal document that would be universally binding and define the basic principles in the field of alternative energy, laying the legal basis for international cooperation in this area of relations.

Attention is focused on the fact that such a universal act should provide, in particular, for the mandatory implementation by states of measures to support the use of renewable energy sources,

which have positive experience of implementation in developed countries, in particular: preferential taxation, the establishment of fixed tariffs, a quota system, preferential lending, subsidies, etc.

The article also emphasizes the role of international legal organisations in the field of international regulation of alternative energy.

In particular, the important institutional role of the International Renewable Energy Agency (IRENA) is noted as the only specialized body that deals with renewable energy issues in the world and proves its effectiveness in implementing global alternative energy development projects.

At the same time, in the author's opinion, it is advisable to adopt a universal act within the framework of the International Renewable Energy Agency (IRENA) with its effect extending to the agency's member states, of which there are currently 154.

It is concluded that the policy of improving international legal support for renewable energy can ensure sustainable development by significantly reducing the negative impact of energy on the environment.

Key words: renewable energy sources, international legal regulation, norms of «soft law», principles of international cooperation, international organizations, convention, conference.

Постановка проблеми. Ефективне управління відновлювальними джерелами на міжнародному рівні, тобто співпраця держав, різноманітних інституцій для пом'якшення зміни клімату є дуже складним завданням, завдяки чому правові питання щодо відновлюваних джерел енергії на міжнародному рівні стали важливим викликом міжнародному публічному праву.

Основна перевага відновлюваних джерел енергії – невичерпність та екологічна безпека. Їх використання позитивно впливає на енергетичний баланс планети, при цьому, не тільки зменшує викиди парникових газів в атмосферу, але й забезпечує збалансоване споживання ресурсів в енергетичному комплексі за рахунок зменшення споживання традиційних корисних копалин.

Ефективне використання енергетичних ресурсів, забезпечення безпечного екологічного середовища в країнах світу потребує здійснення керованого процесу у цій сфері через міжнародно-правове регулювання використання альтернативних джерел енергії та функціонування міжнародно-правових інституцій.

Метою даної статті є всебічне дослідження нормативно-правової бази у сфері міжнародного публічного права щодо регулювання відновлювальних джерел енергії у світі, виявлення особливостей діяльності та ефективності міжнародних організацій у цій сфері та надання пропозицій щодо вирішення проблемних питань.

Стан опрацювання проблематики. Питання міжнародно-правового регулювання альтернативної енергетики з кожним роком привертає увагу все більшої кількості науковців, серед яких Григор'єва Х.А., Караханян К.М., Чумаченко І.Є., Білоцький С.Д., Чіпко М.В., разом з цим, дана тема не втрачає актуальності та підлягає подальшому науковому дослідженню для забезпечення протистоянню глобальним екологічним загрозам шляхом вдосконалення міжнародного співробітництва у сфері альтернативної енергетики.

Виклад основного матеріалу. Для ефективного використання відновлюваної енергетики необхідна система енергетичного законодавства, що відповідає сучасним викликам, направленою на стимулювання виробництва енергії з відновлювальних джерел енергії.

Інтенсивне використання альтернативних джерел енергії є сучасною світовою тенденцією, яка не оминає Україну. На міжнародному та внутрішньодержавному рівнях запроваджуються різні правові засоби, направлені на стимулювання використання альтернативних джерел енергії, чим забезпечується енергетична безпека, покращується стан довкілля та надається можливість розвивати екологічно чисте виробництво.

На даному етапі розвитку суттєво зростає чисельність мешканців нашої планети, а отже суттєво зростають і потреби населення, що в свою чергу призводить до стрімкого росту споживання ресурсів, зокрема, енергетичних. Невідновлювальність традиційних ресурсів, а також їх негативний вплив на навколишнє середовище зумовлюють необхідність пошуку інших шляхів задоволення людських потреб.

Зважаючи на це, у світі надзвичайно актуальним є питання впровадження нових технологій з використання альтернативної енергетики одночасно зі скороченням використання традиційних джерел енергії задля відвернення погіршення екологічної ситуації.

На переконання Караханян К.М. енергетичне питання загрожує перерости в головну світову проблему, набагато більш складну і життєво важливу, ніж всі інші «світові» проблеми, включаючи економічні, політичні, соціальні, екологічні, продовольчі та інші, оскільки в основі реальних шляхів їх вирішення знаходиться питання володіння достатніми ресурсами енергії. Енергетичну сферу фактично визнано однією з найбільш складних у сучасному світі, а енергетичні проблеми потребують комплексного вирішення у фокусі сталого розвитку [1, с. 68–75].

Таким чином, на сьогоднішній день відсутня альтернатива розвитку енергетики із відновлювальних джерел, яка забезпечує баланс в енергетичному комплексі за рахунок зниження споживання невідновлювальних ресурсів.

Наразі очевидним є той факт, що вирішення глобальних енергетичних проблем неможливе за допомогою односторонніх зусиль окремих країн – тут потрібні колективні зусилля світового співтовариства. У той же час така спільна діяльність не має перешкоджати реалізації принципу суверенітету держави над її природними ресурсами [2, с. 40].

З огляду на викладене, саме надійний механізм міжнародно-правового регулювання у сфері альтернативної енергетики може забезпечити реалізацію концепції сталого розвитку щодо необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі.

В цьому контексті слід зазначити, що Україна активно інтегрується в процеси міжнародного правового регулювання застосування відновлювальних джерел енергії.

Розгляд питань міжнародного правового регулювання досліджуваних відносин слід здійснювати за двома напрямками: нормотворча діяльність (підписані конвенції, укладені договори, прийняті резолюції та т.ін.) та правозастосувальна діяльність (діяльність міжнародних установ, організацій).

Економічні характеристики відновлювальних джерел енергії, соціальні та політико-правові особливості поточного енергетичного переходу, нерівномірна забезпеченість різних держав природними ресурсами та можливостями виробництва відновлюваної енергії визначають особливості міжнародно-правового режиму регулювання відновлювальних джерел енергії.

Варто зазначити, що джерела міжнародного права, у тому числі міжнародного права навколишнього середовища, прийнято поділяти на джерела обов'язкового до виконання «твердого права» та «м'якого права» рекомендаційного характеру. До джерел «твердого права» відносять міжнародні конвенції (міжнародні договори); міжнародні звичаї; загальні принципи права; обов'язкові резолюції; стандарти обов'язкового характеру. Джерелами «м'якого права» є резолюції, що видаються міжнародними установами та міжнародними конференціями, судові рішення і доктрини кваліфікованих фахівців міжнародного права; стандарти; рекомендації [3, с. 408].

«М'яке право» є більш морально-політичним, через що воно не має такої ознаки як нормативність. Тому норми «м'якого права» є специфічним регулятором суспільних відносин між суб'єктами міжнародного права, які, з одного боку є правилами поведінки, що не породжують юридичних зобов'язань, а отже і юридичної відповідальності за їх порушення, а з іншого – створюють підґрунтя для формування звичаєвого права в цій сфері. Зауважимо, що більшість міжнародних джерел у сфері альтернативної енергетики складають саме норми «м'якого права» [4, с. 520].

В цьому контексті звертає увагу підхід Х. Хілленберга, який зазначає, що норми «м'якого права» мають дійсно правничу основу, а не політичну чи етичну, і тому є загальновизнаними [5, с. 505].

Розглядаючи тематику міжнародно-правового співробітництва у сфері відновлювальної енергетики через призму «твердого та м'якого права» слід зазначити, що наразі існує велика кількість міжнародно-правових актів в енергетичній сфері, у сфері охорони навколишнього природного середовища, що прямо або опосередковано регулюють відносини у сфері альтернативної енергетики.

Проте, на жаль, на сьогодні відсутній єдиний міжнародний документ у цій сфері, який би детально регулював та тим паче встановлював безумовні зобов'язання держав щодо дотримання певних правил в сфері альтернативної енергетики.

Питанням зміни клімату та можливим шляхам запобігання цьому процесу, було присвячено чимало міжнародних конференцій та програм з питань охорони довкілля. Так, Конференція ООН з навколишнього середовища 16 червня 1972 року у Стокгольмі визнала глобальний характер екологічних проблем у сучасному світі та наголосила на необхідності створення дієвих міжнародних механізмів покращення екологічного стану. За результатами Конференції було прийнято Стокгольмську декларацію з навколишнього середовища, яка визначила основні напрямки та принципи міжнародно-правової охорони довкілля у таких сферах як: раціональне використання природних ресурсів, збереження флори і фауни, попередження забруднення довкілля, управління охороною довкілля. Крім цього, Стокгольмська декларація вперше закріпила ряд міжнародно-правових принципів, головними з яких є: збереження та покращення якості навколишнього середовища; визнання права людини жити у сприятливому довкіллі та покладення відповідальності за його охорону; суверенного права держав в розробці власних природних ресурсів та покладення відповідальності за завдання шкоди довкіллю інших держав; співробітництва держав у вирішенні екологічних проблем на основі рівноправності [6].

Забезпечення реалізації концепції сталого розвитку через систему заходів із захисту навколишнього середовища та відповідальності держав за екологічні наслідки стало основною темою Кон-

ференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (ЮНСЕД), яка проведена у Ріо-де-Жанейро у червні 1992 року, результатом якої стало прийняття Декларації.

Це підсумковий документ закріпив 27 найважливіших принципів охорони довкілля у контексті забезпечення сталого розвитку. Серед принципів містяться такі: людина має право на здорове і плідне життя у гармонії з природою; розвинені країни визнають відповідальність, яку вони несуть у контексті міжнародних зусиль щодо забезпечення сталого розвитку з урахуванням їхнього впливу на стан глобального навколишнього середовища; закріплюється принцип участі громадськості, доступу до інформації на всіх рівнях прийняття рішень з питань навколишнього середовища і розвитку та ін. [7].

Декларація розвиває положення, що містяться в декларації конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем навколишнього середовища, прийнятої в Стокгольмі 16 червня 1972 року (Стокгольмська декларація), і містить в собі 27 принципів екологічно коректної поведінки світової спільноти.

Зосереджуючись на темі міжнародного договірної регулювання слід зазначити, що важливу роль у заохоченні до міжнародного співробітництва у галузі відновлювальних джерел енергії відіграє Рамкова конвенція ООН про зміну клімату 1992 року (далі також – РКЗК ООН) стимулом до прийняття якої послужило визнання 1988 року Генеральною Асамблеєю ООН зміни клімату «загальною проблемою людства». Разом з тим, являючи собою рамковий документ, РКЗК ООН встановлює досить мало конкретних зобов'язань для держав-учасниць, які безпосередньо пов'язані з енергетикою.

Основна ж мета РКЗК ООН полягає в тому, щоб надати державам-учасникам свободу вибору внутрішніх заходів, які сприяють досягненню скорочення та стабілізації рівнів викидів парникових газів в атмосферу для запобігання небезпечній антропогенній зміні клімату.

При цьому відновлювана енергія прямо не згадується у конвенції. Положення, що найбільше наближені за змістом до співпраці у сфері відновлювальних джерел енергії, містяться в її ст. 4, узагальненим чином формулюючим зобов'язання держав-учасниць «сприяти та співпрацювати у розробці, застосуванні та розповсюдженні» технологій, які призводять до «обмеження, зниження або припинення» викидів у ряді секторів, включаючи енергетику.

Загалом, в рамках РКЗК ООН згідно зі статтею 2 Сторони сприяють та співпрацюють у розробці, застосуванні та розповсюдженні, включаючи передачу технологій, методів та процесів, що призводять до обмеження, зниження або припинення антропогенних викидів парникових газів у всіх відповідних секторах, включаючи енергетику, транспорт, промисловість, сільське господарство, лісове господарство та видалення відходів [8].

Незважаючи на нагальні потреби, міжнародне співробітництво в галузі відновлюваних джерел енергії підтримується лише кількома спеціальними міжнародними (в основному регіональними) нормами та здійснюються за відсутності ефективної інституційної бази.

По суті першим договором, який передбачає сумісну діяльність держав у застосуванні відновлювальних джерел енергії є Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (далі також – Кіотський протокол).

Відповідно до змісту ст. 2 Кіотського протоколу – кожна із сторін, яка долучилась до протоколу бере зобов'язання щодо: проведення досліджень, розробки, сприяння широкому використанню та впровадженню нових і відновлюваних видів енергії, технологій поглинання двоокису вуглецю та передових сучасних екологічно безпечних технологій; підвищення ефективності використання енергії у відповідних секторах національної економіки, проведення дослідження, сприяння впровадженню, розробці та ширшому використанню нових та відновлюваних видів енергії, технологій поглинання діоксиду вуглецю та інноваційних екологічно безпечних технологій. Крім того, в умовах дії Кіотського Протоколу було створено Міжнародний фонд з енергоефективності та відновлюваної енергії [9].

Протокол також надав державам додаткову можливість щодо реалізації заявлених цілей за рахунок використання трьох ринкових механізмів: міжнародної торгівлі викидами, механізму чистого розвитку, проектів спільного здійснення, які становили інтерес у відношенні відновлювальних джерел енергії.

Такі проекти могли принести кредити, що продаються, для сертифікованого скорочення викидів, кожен з яких був еквівалентний одній тонні CO₂, яку можна було зарахувати для досягнення цілей Протоколу.

17 грудня 1991 р. в якості Заключного акта Гаазької конференції була підписана Європейська Енергетична Хартія, учасниками якої стали 50 держав. Хоча хартія не є документом прямої дії, проте її основні засади створюють підґрунтя для розвитку міжнародного співробітництва у сфері енергетики, зокрема щодо: поліпшення стану охорони навколишнього середовища; створення

умов, що сприяють інвестиціям підприємств і приватних осіб в енергетичний сектор економіки; розвиток вільного й ефективного енергетичного ринку [10].

В контексті продовження удосконалення системи регіонального енергетичного співробітництва 17 грудня 1994 р. учасниками Європейської Енергетичної Хартії укладено Договір до Енергетичної Хартії, ратифікований Україною 6 лютого 1998 р.

Здебільшого положення зазначеного договору торкаються питання доступу до капіталів і технологій через відкриття ринків країн-учасниць для енергетичного співробітництва, охоплені аспекти інвестиційного стимулювання розвитку енергетики, вільного транзиту енергетичних ресурсів.

Такий договір (протокол) має обов'язкову юридичну силу лише для його учасників [11].

Ратифікація договору Україною створює передумови як розвитку ефективного національного енергетичного законодавства, так поступової інтеграції енергетики в міжнародні енергетичні ринки, з якими вона тісно пов'язана.

Натомість виникає необхідність постійної перевірки діяльності органів влади в енергетичному секторі на відповідність зобов'язанням України, що випливають із Договору до Енергетичної Хартії. Недотримання чи порушення таких зобов'язань може мати суттєві економічні та політичні наслідки для країни.

Правовий аналіз вказаних документів свідчить про те, що незважаючи на неспеціалізований характер норм Договору до Енергетичної Хартії, загальна їхня спрямованість щодо підвищення енергоефективності та екологічної чистоти енергетичних ресурсів стимулюють використання відновлюваних джерел енергії.

Правозастосувальна діяльність у механізмі міжнародного співробітництва у секторі альтернативної енергетики дістає свій прояв у функціонуванні міжнародних та регіональних міжурядових організацій.

Суттєвий внесок у стимулювання використання відновлюваних джерел енергії у світі Міжнародне енергетичне агентство (МЕА), незалежне агентство, що було створене у листопаді 1974 року. Першопочатковою метою було та є поширення ідеї енергетичної безпеки серед країн-членів за допомогою колективних зусиль щодо припинення фізичних поставок нафти, а також проведення досліджень та аналізу шляхів забезпечення надійного, безпечного енергопостачання у 29 країнах-членах та за межами території МЕА. Мета діяльності Агентства включає такі завдання: поширення ідей політики сталого розвитку для економічного зростання та екологічної безпеки в глобальному контексті – зокрема, в контексті зниження рівня викидів вуглецю та протидії змінам клімату; підтримка глобального співробітництва у сфері енергетичних технологій для забезпечення майбутнього постачання енергії та зменшення його негативного впливу на навколишнє середовище, в т.ч. за допомогою підвищення енергоефективності та розвитку низьковуглецевих технологій; пошук рішень у відповідь на глобальні енергетичні виклики через залучення та діалог із країнами, що не є членами МЕА, представниками промисловості, міжнародних організацій та ін. [12].

У межах МЕА було створено відділ альтернативної енергетики, який сприяє співпраці країн-учасниць у цій галузі шляхом обміну досвідом між ними.

Міжнародне агентство з відновлюваних джерел енергії (IRENA) є головною світовою організацією, покликаною стимулювати розвиток альтернативної енергетики у світі.

Однією з цілей організації є співпраця між країнами-учасницями, а також з існуючими організаціями, які підтримують розвиток альтернативної енергетики. Насправді, через те, що альтернативна енергетика тільки починає набирати обертів, то законодавство у сфері відновлювальних джерел енергії в деяких країнах можна назвати недопрацьованим [13].

Згідно зі Статутом IRENA, основною спрямованістю організації є: аналіз та контроль політики країн – учасниць, систематизація практики в галузі відновлювальних джерел енергії, куди входять і механізми інвестування та політики, доступні технології тощо; надання рекомендацій щодо вироблення політики країн – учасниць, беручи до уваги їхні потреби та запити; надання інформації щодо розробки та застосування національних та міжнародних технічних стандартів щодо будівництва об'єктів відновлювальних джерел енергії.

IRENA займається розробкою різних програм, зокрема Remap 2030 – це дорожня карта застосування відновлювальних джерел енергії. Ця програма пропонує глобальний план подвоєння частки відновлювальних джерел енергії у світовому співтоваристві та його запитами щодо енергоспоживання до 2030 року. Досягати цей план буде таким чином: 60 % світового потенціалу відновлювальних джерел енергії буде досягнуто за рахунок реалізації вже наявних у держав планів будівництва, 40 %, що залишилися, реалізовуватиметься за рахунок інвестиційної підтримки, тим самим створюючи можливості для загального доступу до альтернативної енергії.

На підставі чого організація пропонує законодавчим органам закласти такі пункти: планувати перехідні стратегії та впровадження їх у плани держави; створювати сприятливі умови для бізнесу,

зокрема, врегулювати ціни на енергоносії; інтегрувати об'єкти відновлювальних джерел в інфраструктуру держави; підтримувати інновації та знання у сфері альтернативної енергетики [14].

5 грудня 2017 року було прийнято Закон України «Про приєднання України до Статуту Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії (IRENA).

Ще одним прикладом інституціонального співробітництва у сфері альтернативної енергетики є робота Енергетичного співтовариства, заснованого 25 жовтня 2005 року в Афінах.

Як вбачається зі змісту Договору про заснування Енергетичного Співтовариства зазначений орган створений для поліпшення екологічної ситуації стосовно газопостачання та електроенергетики, пов'язаних з ними енергоефективності й відновлювальних джерел енергії, імплементація комплексу заходів заохочення використання відновлювальних джерел енергії.

Статею 20 зазначеного договору передбачений обов'язок кожної договірної сторони надавати протягом одного року після набрання чинності цим Договором Європейській Комісії план упровадження директиви Європейського парламенту й Ради Європи 2001/77/ЕС від 27 вересня 2001 року стосовно сприяння використанню електроенергії, виробленої за допомогою відновлювальних джерел енергії.

Україна стала повноправним членом Енергетичного Співтовариства з 1 лютого 2011 року та взяла на себе зобов'язання щодо імплементації в національне законодавство основних актів енергетичного законодавства Європейського співтовариства [15]

Висновки. В процесі дослідження виявлені основні складові механізму міжнародно-правового регулювання використання відновлювальних джерел енергії.

Підсумовуючи викладений матеріал, слід зазначити, що усі розглянуті у даній статті міжнародні документи або опосередковано регламентують використання відновлювальних джерел енергії, або мають рекомендаційний характер. Тобто регулювання здійснюється переважно актами «м'якого права».

Варто зазначити, що попри існування численної кількості нормативних актів міжнародно-правового характеру в сфері альтернативної енергетики, єдиний комплексний документ з енергетичних питань досі відсутній. Аналіз фактичних передумов дозволяє констатувати, що така ситуація є цілком закономірною.

Наявна сегментація джерел міжнародного регулювання наразі пояснюється неготовністю держав до встановлення універсальних загальнообов'язкових норм, пов'язаних з відновлювальними джерелами енергії. Розвинені держави та держави, що розвиваються, мають потенційно різний рівень економічних можливостей для впровадження відновлювальних джерел енергії, а отже загальнообов'язковий характер норм щодо впровадження таких альтернативних джерел мав би труднощі в їх реалізації.

Виправити дану ситуацію мають бути покликані спеціалізовані міжнародні фонди у сфері енергетики, які б опікувались питаннями розподілу фінансових ресурсів на реалізацію проектів у сфері альтернативної енергетики в державах, що розвиваються.

Разом з цим, ще раз зазначимо, що особливо важливо прийняти універсальний кодифікований акт, який би мав обов'язковий характер та відображав би всі принципи міжнародної співпраці у цій сфері. При цьому, вважаю за доцільне прийняти такий акт в межах Міжнародного агентства з відновлюваних джерел енергії (IRENA) з розповсюдженням його дії на держави-члени агенства, яких на сьогоднішній день 154.

Договір щодо використання відновлюваних джерел енергії має стати міжнародним документом, який міг би закласти правову основу для міжнародного співробітництва в галузі альтернативної енергетики.

Такий договір має передбачити зокрема і обов'язковість впровадження заходів підтримки використання відновлювальних джерел енергії, які мають позитивний досвід реалізації в деяких державах, зокрема: пільгове оподаткування, встановлення фіксованих тарифів, система квотування, пільгове кредитування, субсидіювання та ін.

В той же час, на інституціональному рівні слід зазначити, що створення Міжнародного агентства з відновлюваної енергії – це вагомий прогрес у галузі альтернативної енергетики. Єдиний спеціалізований орган, який опікується проблемами відновлювальної енергетики очевидно доводить свою ефективність в реалізації глобальних проектів розвитку альтернативної енергетики.

Запровадження альтернативних технологій в енергетиці очевидно матиме позитивні наслідки для вирішення глобальної проблеми зміни клімату. Політика удосконалення забезпечення міжнародно-правової підтримки відновлюваної енергетики здатна підвищити ймовірність досягнення довгострокової мети із обмеження негативного впливу енергетики на навколишнє середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Караханян К.М. Особливості правового регулювання альтернативної енергетики в країнах Америки (США, Канада, країни Латинської Америки). *Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА»*. Серія: «Юридичні науки». 2021. № 1 (35).
2. Білоцький С.Д. Міжнародно-правове регулювання у сфері екологічно орієнтованої енергетики: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2016.
3. Екологічне право України: навчальний посібник / за ред. проф. І.І. Каракаша, д.ю.н. Т.Є. Харитонової, к.ю.н. А.І. Черемної, вид. 1-е. Одеса: Гельветика, 2018.
4. Альтернативна енергетика: шляхи законодавчого стимулювання: колективна монографія [Текст] / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т. Є. Харитонової, д.ю.н., проф. Х.А. Григор'євої. – Луцьк: Вежа-Друк, 2023.
5. Hillgenberg H. A Fresh Look at Soft Law. *European Journal of International Law*. 1999. Vol. 10. № 3. P. 499–515. <https://doi.org/10.1093/ejil/10.3.499>.
6. Декларація Конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем навколишнього середовища. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declarathenv.shtml.
7. United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, Brazil, 3-14 June 1992. URL: <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992>.
8. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text.
9. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_801#Text.
10. Заключний документ Гаазької конференції з Європейської енергетичної хартії. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_061#Text.
11. Договір до Енергетичної Хартії та Заключний акт до неї. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_056.
12. Середньострокова доповідь щодо стану справ у секторі відновлюваної енергетики – 2015 – Українська асоціація відновлювальної енергетики. URL: <https://uare.com.ua/images/MidtermIEA.pdf>.
13. IRENA (2018), Renewable Power Generation Costs in 2017, International Renewable Energy Agency, Abu Dhabi. URL: http://www.irena.org//media/Files/IRENA/Agency/Publication/2018/Jan/IRENA_2017_Power_Costs_2018.pdf.
14. Renewable Energy in the International Arena: Legal Aspects and Cooperation. *Groningen Journal of International Law*, vol 2(1): Energy & Environmental Law Marco Citelli, Marco Barassi, Ksenia Belykh 21.04.2015. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2596341.
15. Договір про заснування Енергетичного Співтовариства Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_926?find=1&text=%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB#w1_1.